

Een radiocolumnist – denkt u daar maar eens over na terwijl u doet wat u aan het doen bent – een radiocolumnist, dat is per definitie een ongelofelijk ijdel persoon.

Ik vertel u dat, omdat Michael van Os, u allen welbekend, mij hier heeft uitgenodigd om iets te vertellen over de radiocolumn die ik heb, op BNR Nieuwsradio.

En toen ik daar over ging nadenken, kwam er in me op: 'wat als ze mij vragen waarom ik dat eigenlijk doe? Wat zeg ik dan? Want waarom doe ik het?'

Het eerlijke antwoord is dus: een radiocolumnist, dat is per definitie een ongelofelijk ijdel persoon.

Ik hoef u dat niet uit te leggen, want u gelooft mij zo ook wel, maar ik zal dat toch even doen, aan de hand van een kleine vergelijking in de tijd. – En anders is het praatje ook maar weer zo snel voorbij.

Een kleine vergelijking in de tijd, zei ik: ik ben namelijk op mijn veertiende bij een reclamebureau gaan werken, en ik kom dus nog uit de tijd dat opnames in geluidsstudio's met veel glitter en luxe omgeven waren.

Laat ik zeggen: ik was inmiddels in Amsterdam aangeland (het bureau waar ik begon dat zat in de provincie), ik zal een jaar of negentien à twintig zijn geweest, en als ik dan 'naar de studio ging', dan ging dat als volgt.

Je kwam op je werk, en dan deed je eerst een tijdje niks, want ja, "je ging zo meteen toch de studio in", dus wat kon je eraan doen: de ochtend was al 'naar de knoppen' (ja daar komt die uitdrukking vandaan, denk ik). – Je hield op zo'n ochtend feitelijk vooral collega's van hun werk.

Dat was allemaal stoerdoenerij, in feite, het ging er maar om dat je in het bijzijn van zoveel mogelijk account secretaresses nonchalant kon laten vallen 'dat je de studio in ging': dat je dus één van die hele, hele, hele, hele, hele toffe gasten was die zulke hele toffe dingen deden als 'de

studio ingaan'. – wat je daar ook ging doen, want daar ging het nauwelijks om, dat je de studio in ging, dat was het hele, hele, hele toffe.

– Ik bedoel: het kon ook wel de nasynchronisatie van de voice-over van een Fa-commercial zijn, waarvoor je 'de studio in ging', en dat was het natuurlijk in die begintijd ook – maar dat maakte niet uit.

Dus op die manier werd het laat op de ochtend, en dan ging je 'de studio in', dat wil zeggen: je ging met een taxi met een voucher – ook al de wereld van Peter Stuyvesant – naar een adres ergens in de binnenstad.

Daar werd je aan een prachtige designreceptie ontvangen door zeer bijpassende, subliem uitgelichte, lang gewimperde, hooggehakte juffrouwen in schandalige rokjes.

En die juffrouwen gingen je dan wel even voor, door de gangen en hoekjes en krochten van aan elkaar gebouwde grachtenpanden. – Met donker tapijt op de muren. En overal koperen bordjes met onbegrijpelijke aanduidingen, op deuren waarachter je het vaag hoorde bonzen.

– Het had, zal ik maar zeggen, een hoog hoerenkastgehalte.

De juffrouw maakte vóór je tijd had om wilde plannen met haar te bedenken een deur open, waarachter een gearconditioneerde ruimte lag, met luxe loungebanken en gedimd verlichte mengpanelen en allerlei monitoren en een opnameleider en een technicus en een assistent-technicus, allemaal heel joviale lui... En overal apparatuur met lampjes en monitoren en groen-monochrome grafieken die knipperden als in een operatiezaal... En de juffrouw bleef maar koffie en glimlachjes brengen... Of een borrel, want dat maakte niks uit, en als je sigaretten vroeg dan kwamen die ook... En er waren wel verhalen van art directors die verkering hadden met zo'n juffrouw...

Enfin,... U hoort het, in mijn tijd was zo'n opname nog niet begonnen, of ik had de testosteron al door mijn keelgat suizen.

Nou, en dan nu back to reality: dan zal ik u nu vertellen hoe dat zit met de glamour, bij BNR Nieuwsradio.

Het is bij het Amstelstation..., in een voormalige Renault-garage.

– Meteen al een 'iets' andere setting dan, zeg maar, het mooiste dat de grachtengordel te bieden heeft. Loop het Amstelstation uit, en je waant je niet in het rijk van de Gouden Eeuw.

Het Amstelstation, dus. Daar moet ik heen met de metro. Eerst nog een stukje fietsen.

Niks juffrouw, je komt binnen met een pasje. Niemand verwacht je; niemand kijkt op dat je er bent.

Opnemen doe je helemaal zelf. In een zweethok van een bij een. Geen technicus.

Als de twee zweethokken allebei bezet zijn, moet je wachten. Staand.

Bij BNR is een frisdrankautomaat en een koffiemachine.

Niet eens tapijt op de vloer, laat staan op de wanden.

Na het opnemen: zelf monteren. Zelf de witjes eruit knippen, je gehap naar adem verwijderen, en zorgen dat de column op de juist lengte is. De bediening van de software moet je jezelf maar aanleren. Geen editor; geen operator.

En dan moet je als columnist bij BNR ook het file met je opname nog zelf op de harde schijf zetten. En denk eraan: in de goeie directory. Anders geen uitzending.

Laat ik mijzelf onderbreken met een aardige anekdote, die daarover gaat.

Eénmaal, sinds ik die column heb, éénmaal maar, heb ik een column geschreven waarin ik mijn persoonlijke hobby van de politiek heb betrokken in het domein waar de column voor bedoeld is: merken, media en massaconsumptie.

Het was de dag na de Europese verkiezingen, en dus was het een column over 'het merk Europa'. Ik schreef dat het merk Europa een enorm geloofwaardigheidsprobleem heeft, om de simpele reden dat het zijn consumenten buiten verkiezingstijd consequent de rug toekeert, en zijn klanten dus geen relevantie weet te bieden.

Nou moet u weten dat mijn column wordt uitgezonden om tien over zes, om tien over half acht en om tien over negen, op vrijdagochtend.

Dus meestal duurt het toch wel tot een uur of tien voordat de mensen op kantoor zich zodanig zijn gaan vervelen, dat ze mij een mailtje sturen.

Het andere ding dat u moet weten: ik stuur Michael van Os altijd een afschrift van mijn tekst. En die wijdt daar soms een stukje aan op zijn blog.

Op deze heel specifieke vrijdag kreeg ik, rond de gebruikelijke tijd, mijn eerste mailtjes. Aan het eind van de dag waren het er zelfs iets meer dan normaal gemiddeld.

En daar is op zich niks bijzonders aan...

...behalve als u weet dat de column in het geheel niet is uitgezonden.

Ik had de opname in het verkeerde mapje opgeslagen. De dienstdoend technicus had het file niet kunnen vinden. En toen is de vrijdag gewoon verder gegaan, zonder mijn column.

U begrijpt dat ik mij sinds die dag afvraag of ik eigenlijk wel luisteraars heb, of dat alle mensen die reageren überhaupt lezers van het blog van Michael van Os zijn.

Maar goed. – Terug naar mijn kleine vergelijking in de tijd.

Als een mens dus, met mijn ervaring qua glamour, nog steeds lust heeft om radiocolumnist te worden, dan is dat ongeveer van dezelfde ijdelheid, als bereid te zijn om op een zeepkistje te gaan staan, voor een forum van dames en heren die zichzelf hebben verzameld onder het veelzeggende thema NIKS.

Goed, een vreselijke ijdeltuit ben ik dus – en dan weet u waarom ik het doe.

Nou, wat kunnen ze er verder over willen weten, dacht ik toen.

Hoe ik het doe?

Als ze dat maar niet gaan vragen, dacht ik. Maar zoals iedereen weet die tenminste éénmaal in zijn leven examen heeft gedaan: de vraag die je het meest vreest wordt als eerste gesteld.

Ik heb echt geen idee, hoe ik het doe.

Het moet er namelijk tussendoor, bij mij.

Het moet er eerlijk gezegd allemáál tussendoor, bij mij.

Dat zit zo.

Ik ben vier dagen per week fulltime vader.

En ik ben mijn eigen huishouder.

En ik werk daarnaast officieel vier dagen per week – maar wat zal ik zeggen, het is al geen branche met prikklokken, en voor DDB geldt dat dubbel, dus die vier dagen, dat zijn er in de praktijk meestal wel vijf en ook wel eens meer.

Nou, verondersteld dat u inderdaad minstens eenmaal in uw leven examen hebt afgelegd, dan heeft u zelf al wel gezien: vier plus vijf of meer, dat is geen zeven.

U moet zich mijn dagen dan ook als volgt voorstellen: met links gooi ik een bal terug naar mijn zoon, met rechts ben ik pannenkoeken aan het bakken, en de telefoon staat op handsfree, zodat ik hele zinnige dingen kan zeggen tegen de mensen van NS of Eneco of Campina.

En dan moet die column er nog tussendoor.

Dus hoe ik dat doe?

In alle eerlijkheid: meestal heb ik op donderdagavond om een uur of zes iets uit het NRC gepikt, een inleiding ingetikt, een soort einde verzonnen, en zit ik in de metro onhandig met een schrijfboekje op schoot de column nog te schrijven, onderweg naar het Amstelstation.

Natuurlijk is het ook wel eens gelukt om op maandag een onderwerp te weten, op dinsdag de tijd te nemen om het idee goed op te schrijven; een versie of twee, drie te maken en dan de beste te kiezen, en dan op woensdag, perfect passend in mijn schema, onderweg de opname te doen (ik kom namelijk langs het Amstelstation, elke woensdag). – Maar die ene keer dat dat gelukt is, dat was dan precies die column die niet is uitgezonden.

“Is dat moeilijk?”, zou u nog kunnen vragen, om dan elke keer onder druk en op het laatste moment zo'n verhaaltje te verzinnen?

Een vraag waarmee ik heel blij zou zijn, als ik die zou stellen, want het is een vraag die aanleiding geeft tot een heel stoer antwoord, want ik zou erop zeggen: “Nee, dat is he-le-maal niet moeilijk voor iemand met mijn achtergrond”.

Ik zei het u al: ik begon op mijn veertiende bij een bureau. En om te beginnen is *'elke keer onder druk en op het laatste moment zo'n verhaaltje verzinnen'* natuurlijk al die tijd mijn werk geweest.

Laat ik maar eerlijk zijn: het verhaal dat ik hier nu sta op te lepelen, heb ik vandaag tijdens het middagslaapje van mijn zoon ingetikt.

(Alle functies gedaan. Europees gewerkt. Eigen bureau gehad. Consultant geweest. Adverteerder geweest.)

Dus u moet zich voorstellen: ik ben zo'n beetje de 'reclameverhalen jukebox' van DDB. Je hebt er bij ons twee: Pietro Tramontin en Manfred Bik. – Je stopt er een woord in, en er komt een verhaal uit.

En zo gaat het met die column dus ook: je stopt er een persberichtje of een krantenartikeltje in, en dan komt er twee minuten tekst uit.

Op dit punt aangekomen, vond ik het steeds moeilijker om te verzinnen wat u verder zou kunnen willen weten over die column.

De meest gestelde vraag sinds ik op BNR Nieuwsradio te horen ben, bedacht ik nog, dat is: 'Oh, ken jij die Bas dan ook?'

Dat zegt alles over onze moderne verhouding met de media: het gaat (zelfs bij een column op een niche-radiostation) over beroemd zijn of iemand kennen die beroemd is. – Wat heeft Andy Warhol gelijk gekregen met zijn '15 minutes of fame'.

– Tja, en radio, dat is al bijna televisie, en televisie: hoger kun je niet komen in deze samenleving.

En dus vragen de mensen niet: "Oh, je was op de radio, leuk, waar ging het over?"

– Nee, het is: "ken jij die Bas dan ook?"

Dat gaat over Bas van Werven, de presentator van 'On the Move', het programma waar mijn column deel van uitmaakt – en het zijn de meisjes bij DDB die dat vragen,

dus het belangrijkste dat ik eruit op kan maken is dat Bas leuk klinkt.

“Waarom dit format”, zou u misschien nog kunnen vragen.

Voor zover je dat een format mag noemen: mijn column begint altijd met:

‘denkt u daar maar eens over na terwijl u doet wat u aan het doen bent’, en eindigt altijd met:

‘ik wens u goede zaken vandaag’.

– Ik leg het even uit, omdat ik ervan uit ga dat u geen van allen ooit de column *live* gehoord hebt, maar dat u allemaal lezers van de blog van Michael bent – en deze twee zinnestukjes zijn nou precies de twee die Michael altijd weglaat.

Dus waarom altijd deze twee zinnestukjes?

Nou, het zijn eerlijk gezegd geheugensteuntjes voor mezelf.

De eerste: ‘denkt u daar maar eens over na terwijl u doet wat u aan het doen bent’, die zit erin om mijzelf eraan te herinneren dat de luisteraars allemaal bezig zijn met heel andere dingen dan wat ik te vertellen heb.

Want wat zijn die mensen aan het doen? – de echte luisteraars, hè, ik heb het even niet over de lezers van het blog van Michael.

Nou: echte radioluisteraars, op een vrijdagochtend tussen tien over zes en tien over negen, die zijn bezig om een vlek die ze zojuist met een zakje mosterd op hun nieuwe Van Gils pak hebben gemaakt, nog erger te maken..., ergens in de Randstad in een file..., en die reageren dat ondertussen met de middelvinger van hun andere hand af op de overige weggebruikers...

– en dan kom ik ertussendoor. Met een praatje over media, massaconsumptie en merken.

Dus dat eerste zinnetje, 'denkt u daar maar eens over na terwijl u doet wat u aan het doen bent', dat herinnert mij er altijd aan dat het maar radio is – dat is het ook mooie van radio, vind ik: dat het maar radio is.

En dat het maar radio is, dat betekent vooral: dat het zo weer voorbij is.

Dus dat het simpel moet zijn.

Dat het eerder zeggingskracht moet hebben, dan mooi gezegd moet zijn.

En voor de rest zit dat zinnetje er in, u had het kunnen raden, uit pure ijdelheid.

– Ik wil namelijk niet dat mensen ook maar een seconde van mijn verhaal missen (als u iets van ijdelheid weet, dan begrijpt u: ik kan de gedachte niet uitstaan).

Dus het feit dat ik aan het begin mijn onderwerp altijd twee keer herhaal, met dat zinnetje ertussen, *'denkt u daar maar eens over na terwijl u doet wat u aan het doen bent'*, dat kunt u zien als het schrapen van de keel, door een professor die de collegezaal binnenkomt en zijn studenten stil wil krijgen, voordat hij aan een lange en volgens hemzelf heel luisterwaardige monoloog begint.

Ik stel me dan voor dat de mensen, terwijl ze dus met die mosterd en dat Van Gils pak bezig zijn, mijn stem herkennen, en dan even stoppen met vloeken en denken: 'Oh, daar heb je die Bik; even luisteren'.

– Het zal u duidelijk zijn: als je dit soort dingen eenmaal over jezelf verzint, en je durft dat dan ook nog schaamteloos voor een publiek te vertellen – dan neigt het toch wel naar narcisme, zo langzamerhand.

Ja, en dan dat tweede zinnetje, waarmee mijn column altijd eindigt: 'ik wens u goede zaken, vandaag'.

Om te beginnen, laat ik het maar zeggen voordat u het zegt, opnieuw een duidelijk symptoom van mijn ijdelheid.

– Ja: ‘ik wens u goede zaken, vandaag’; het is toch een beetje alsof ik mezelf belangrijk genoeg vind om de dag voor de mensen te zegenen.

Maar het is ook, alweer, een geheugensteuntje.

Het is om mij eraan te herinneren, als ik daar in de metro zit en een beetje klungelig de teksten aan het schrijven ben, dat het morgenochtend op BNR Nieuwsradio is.

Dus niet bij de VPRO, waar mijn eventuele artistieke pretenties misschien thuis zouden zijn. En ook niet in een vakblad, waar iedereen weet waar ik het over heb.

Maar bij BNR Nieuwsradio.

– En dat betekent dat ernaar geluisterd wordt door schrandere mensen met carrière-drang, die er iets van mee willen nemen; idealiter een inzicht of een tip, waarmee ze ‘goede zaken’ kunnen doen, of anders iets waar ze wat aan hebben in een gesprek, of anders misschien zelfs iets om *over na te denken* (je weet het niet, er schijnen echt nog jongelui te zijn die dat doen).

Maar hoe dan ook: dat zinnetje staat er dus vooral om mij eraan te herinneren dat er wel iets in de column moet zitten waarvan de luisteraar denkt: ‘mooi, daar heb ik wat aan, dat pik ik maar weer even mee’.

Zo.

Nu weet u dus:

- waarom ik het doe (omdat ik een ijdeltuit ben);
- u weet hoe ik het doe, of beter gezegd: ik begrijpt er net zo weinig van als ikzelf, hoe ik het doe;
- en u bent ook nog te weten gekomen, waarom ik het in dit format doe.

Zelf kon ik eerlijk gezegd niet meer verzinnen wat u verder zou willen weten over deze man en zijn column.

Maar als u iets in gedachten heeft, shoot.

Ik wens u goede zaken, vandaag.